

שימוש בברכת כהנים

נתיבי-עם, קכ"א, קכ"ח

בדיונים קודמים בנתיבי-עם היומי (למשל: "עוד בשולי ברכת כהנים" אדר שני התשע"ט) עלתה ברכת כהנים על הפרק, בתחומיה השונים: מנהגים והתנהגויות

בשולחן-ערוך סימן קכ"א גוזר מרן ש"יחיד אין לו לומר ברכת כהנים". וההגה מצטרף באומרו: "וכן עיקר וכך נראה לנהוג. אבל המנהג הפשוט אינו כן, רק אפילו יחיד אומר אותו כל זמן שראוי לנשיאת כפים. ואינו נראה".

פוסקים קבעו שיחיד המברך את בניו, למשל, יכול לעשות שימוש בנוסח של ברכת הכהנים, כי זו ברכה מושלמת מבחינת המבנה, הנסח והכוונות. גם על כך נכתבו דברים ברורים. אך עלתה הבעיה מלפני האבות אם יעיל הוא לעשות זאת. ועל כך נפסק ללא עוררין שאפשר ואולי אף רצוי להשתמש בסדר מילים מעולה. ויש המעלים עוד נוסחאות בפיהם להרבות ברכותיהם לבנים. כ"י.

התירו חכמים אף לשנות את הגוף הדקדוקי בנוסח ולהתאימו לבנות: יחידה או רבות וכמובן רבים לבנים.

מכך למדנו כלל גדול בתורה: שיש למלים את עוצמתן שלהן. אין נפקא מינא אם יצאו מפי נביא או הדיוט, זר כבלעם או אהרן ובניו, משה לשבטיו או יעקב לבניו. והמסה הרוחנית שיש למלים היא פרטנית למלה כשהיא לעצמה. ומביא ההגה בסימן קכ"ג: "כי התפילה במקום עבודה ולכן מבקשים על המקדש, שנוכל לעשות עבודה ממש. ויאמר מסיים התפלה יהי רצון שיבנה בית המקדש וכו'".

הנושא עלה גם בדברי בלעם, למשל: "מה טובו אהליך יעקב וכו'" האם נכון לשימם בראש ההיכל ולאמרם בעת הכניסה לבית הכנסת. יש חולקים: מתירים, כמו רוב אחינו האשכנזים או אוסרים בעדות אחרות. (ראה גם "היומי" - מקרא שבסדרא" - מה טובו אהליך יעקב _12.7.19).

לימוד הסוגיה הזו, על פוסקיה הרבים, מאפשר לאמץ את הכלל שלמלים ישנה האישיות שלהן, בעוצמתן, בתכן שלהן ובכוונת האומר. ואף אם נאמרו במקרה דנן מפי נביא גוי, הרי רק מה שמשים הקב"ה בפיו אמר הבלעם הזה. ואין שפתיו מטמאות את קדושת המלה, ואין מקלות את המסה הכשרה שלהן. ורבו המקלים על המחמירים. ללמדך כי כוונת המשתמש-הדובר היא הקובעת.

מביא ה**נתיבי-עם** (סימן נ"ו) "כל תיבותיו ואותיותיו של הקדיש הן במספר ולכן צריכים להזהר לא לגרוע ולא להוסיף." ללמדנו חשיבות המילה היוצאת מפינו.

הרבו הפוסקים להתריע על הוצאת מילות שליליות מפיותנו ולהדגיש את משקלן הסגולי הגדול של המילות וכוחן להרע (לא עלינו) או להיטיב. משה רבנו ע"ה אמר (לקורח ולעדתו): "...זאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה, כי לא מלבי" והנה במקרה "מי המריבה" משה מלבו מכה את הסלע וגורם לתגובה קשה כל כך. המדרש גם מציין את המלה רב, הנאמרת באותו מעמד (רב לכם בני לוי) ובהקשר תגובתי (ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי רב לך ...) ועוד רבו הדוגמאות לשנן את הכלל שאין להוציא מלים שליליות מן הפה ובודאי לא לסיים ולא לפתוח בקריאת התורה בתכנים שליליים. הטוב והחיובי ישמשו אותנו בדבור ובכתיבה ותבוא על הכל הברכה והטובה.

כן יהי רצון.

אהוד